

بررسی جرم شناختی جرائم افغانه در رفسنجان

www.ketab.ir

سرشناسه	: شهابی‌نیا، حامد، ۱۳۶۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی جرم‌شناختی جرائم افغانه در رفسنجان/ مولف حامد شهابی‌نیا.
مشخصات نشر	: تهران: سنجش و دانش، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۸۶ ص.؛ ۲۲×۲۹ سم.
شابک	: ۱۸۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۹-۰۴۵-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۸۳-۸۶.
موضوع	: بزه‌کاران و مجرمین افغانی -- ایران -- نمونه‌پژوهی
موضوع	: Afghan criminals -- Iran -- Case studies*
موضوع	: بزه‌کاران و مجرمین افغانی -- ایران
موضوع	: Afghan criminals -- Iran*
رده بندی کنگره	: HV ۶۱۰/۴ الف ۱۳۹۶۷ ش ۹
رده بندی دیویی	: ۳۴۹۱۸۹۳/۱۶۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۰۴۶۸

بررسی جرم شناختی جرائم افغانه در رفسنجان

مؤلف:	حامد شهابی‌نیا
ناشر:	انتشارات سنجش و دانش
تیراژ:	۵۰ نسخه
نوبت چاپ:	اول، ۱۳۹۶
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۶۹-۰۴۵-۴
قیمت:	۱۸۰۰۰ تومان

آدرس: خ دانشگاه - تقاطع روانمهر - ساختمان سنجش و دانش پ ۱۲۶

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد.

چکیده

افغانستان از کشورهای مسلمان همسایه جمهوری اسلامی ایران با حدود ۹۰۰ کیلومتر مرز مشترک زمینی و مشترکات تاریخی، دینی و اجتماعی فراوان است که به واسطه قرار گرفتن در جوار مرزهای کشورهای پاکستان، هند و... وضعیت سیاسی-اجتماعی آن کاملاً با امنیت ملی کشورمان گره خورده است. از نتایج جنگ های خانمان سوز سه دهه این کشور می توان به مهاجرت گسترده اتباع این کشور به سایر نقاط دنیا از جمله کشورمان نام برد که تبعات مثبت و منفی فراوانی را به دنبال داشته که در مقاطع مختلف تبدیل به فرصت و تهدید گشته اند.

از سویی حضور افغانه در ایران بالاخص شهرستان رفسنجان دارای تبعات مثبت و منفی بوده که از جمله نکات مثبت آن نیروی انسانی و مال با کمترین تبعات برای کارفرمایان و از جمله تبعات منفی حضور اتباع افغانستان ارتکاب جرائم مختلف، تناسل فراوان و تغییر بافت جمعیتی، ارتباطات اجتماعی، بهداشتی و اقتصادی ناسالم را می توان نام برد.

باتوجه به اینکه در رفسنجان تادرس کاه، تحقیقاتی درباره افغانه انجام نشده است موضوع پژوهش جدید است و باید جرائم افغانه بررسی و ریشه یابی شود تا بدین وسیله راهکارهای مناسب برای مقابله با انحراف و جرائم افغانه و کمک به بهبود شرایط اجتماعی رفسنجان اقام مناسب صورت پذیرد.

روش تحقیق در این پژوهش هم به صورت توصیفی - تحلیلی و هم به صورت میدانی است. در این تحقیق سعی شده است علاوه بر بکارگیری از نظریات جرم شناسی و مباحث نظری، با بررسی پرونده های مرتبط با موضوع و استفاده از روش پرسش نامه، تحلیلی جامع و کامل از جرایم اتباع افغانه در شهر رفسنجان داشته باشیم و بر اساس آن روش های پیشگیری از وقوع این چنین جرایمی را پیشنهاد نماییم.

یکی از اهداف اصلی و مهم این پژوهش، بررسی سهم افغانه در ارتکاب جرائم در شهرستان است و اینکه سکونت آنها چه تبعاتی را در پی دارد.

باتوجه به آمار اعلام شده حدود ۴۰۰۰۰ نفر تبعه افغان در رفسنجان سکونت دارند که حدود ۱۶۰۰۰ نفر تبعه مجاز و بقیه غیرمجاز می باشند و از این آمار حدود ۷۰۰۰ نفر در بهمان پذیر ساکن و بقیه آنها در سطح شهر و حاشیه و روستاها سکنی گزیده اند.

نظر به پژوهش انجام شده افغانه در ارتکاب جرائم سرقت، قتل، آدم ربایی، ورود غیرمجاز به ایران، اخاذی، پرداخت رشوه و قاچاق مواد مخدر نقش داشته اند و آمار بالایی از ارتکاب جرائم بویژه سرقت را به خود اختصاص داده اند که به تفصیل به آنها پرداخته شده است..

فهرست مطالب

۸	مقدمه:
۱۳	بخش اول: تحلیل مبانی نظری جرائم افغانه
۱۴	فصل اول: جنبه های افتراقی
۱۴	مبحث اول: هویت، سن و جنسیت بزهکاران
۱۷	گفتار دوم: سن و جنسیت بزهکاران
۲۳	مبحث دوم: مهاجرت
۲۵	گفتار دوم: مهاجرت و بزهکاری
۲۷	فصل دوم: مبانی جرم شناختی
۲۸	مبحث اول: نظریه مکتب شیکاگو و تعارض فرهنگی
۲۸	گفتار اول: نظریه مکتب شیکاگو
۳۲	گفتار دوم: نظریه تعارض فرهنگی
۳۳	تعارض دو جنبه دارد: عینی و ذهنی - شخصی
۴۱	مبحث دوم: نظریه تابهنجاری و معاشرت ترجیحی
۴۱	گفتار اول: نظریه تابهنجاری
۴۳	خصوصیات این نظریه :
۴۴	گفتار دوم: نظریه معاشرت ترجیحی
۴۸	گفتار دوم: تحلیل آمارها
۵۱	مبحث دوم: تحلیل جرایم مبتنی بر بررسی پرونده ها
۵۳	گفتار اول: تحلیل جرم سرقت
۵۹	گفتار دوم: تحلیل ورود غیر مجاز افغانه
۶۲	گفتار سوم: تحلیل جرم آدم ربایی
۶۵	گفتار چهارم: تحلیل جرم قتل
۶۷	فصل دوم: پیشگیری از جرایم افغانه
۷۱	مبحث اول: پیشگیری اجتماعی از جرایم افغانه
۷۳	مبحث دوم: پیشگیری وضعی از جرایم افغانه
۷۳	گفتار اول: پیشگیری وضعی
۷۵	گفتار دوم: تدابیر پیشگیرانه از جرم
۷۷	نتیجه گیری
۸۳	منابع

مقدمه:

افغانستان سرزمینی کوهستانی و محاط بر خشکی است و مساحت آن ۶۴۷/۰۰۰ کیلومتر مربع می باشد.

طول مرزهای افغانستان حدود ۵۵۲۹ کیلومتر می باشد که از طرف غرب با جمهوری اسلامی ایران حدود ۹۰۰ کیلومتر مرز مشترک دارد. مرز جمهوری اسلامی ایران و افغانستان از کوه ملک سیاه در نقطه مرزی مشترک ایران، افغانستان و پاکستان شروع می شود و تا دهانه ذوالفقار، نقطه مرزی مشترک ایران، ترکمنستان و افغانستان امتداد می یابد.

حدود ۶۱۹ کیلومتر مرز مشترک ایران و افغانستان با استان خراسان رضوی و جنوبی و بقیه با استان سیستان و بلوچستان جمهوری اسلامی ایران است. استان های هرات، فراه و نیمروز افغانستان در جوار مرز مشترک دو کشور قرار دارند.^۱

جمعیت افغانستان طبق تخمین سال ۲۰۰۳ قریب به ۲۸ میلیون نفر و در سال ۲۰۰۶ بیش از ۳۱ میلیون نفر بوده است. بیش از ۴ میلیون نفر از جمعیت فوق اشاره به جمهوری اسلامی ایران، پاکستان و کشورهای دیگر مهاجرت کرده اند. برابر بر آورد های سال ۲۰۰۶ هر هزار نفر جمعیت ۱۰/۷ نفر و در سال ۲۰۰۶ از هر هزار نفر حدود چهار نفر مهاجرت نموده اند. در سال ۲۰۰۶ حدود ۲/۷ درصد بوده که نشان از انفجار قریب الوقوع جمعیت است. در سال ۲۰۰۶ میزان باروری از زنان جامعه افغان ۶/۶۹ بچه برآورد گردیده است.

مهاجرت در داخل افغانستان در شرایط عادی صورت نمی گرفته یا آن که با ندرت صورت می گرفته است. به دلایل قومی، تعصبات اجتماعی و سایر موانع موجود، مهاجرت خیلی کم بود فقط در بعضی شهر های بزرگ مثل کابل این محدودیتها ضعف گردیده، و افراد از نقاط مختلف به آنجا وارد و در صورت تمایل اقامت می کردند ولی در دو سه دهه اخیر، به دلیل جنگ های متعدد داخلی، خشکسالی، نبود کار و درآمد در روستاها، فقدان امکانات بهداشتی و درمانی و آموزشی در مناطق محروم و... وضعیت تغییر کرده وعده زیادی از ساکنان مناطق محروم از روستاها و خانه های خود آواره و در حاشیه شهر های بزرگ اسکان پیدا کرده اند. از جمله در اطراف شهرهای هرات، مزار شریف، قندهار، کابل، جلال آباد و سایر شهر های بزرگتر افغانستان اجتماعات بزرگی از آوارگان

^۱ - افغانستان، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی، تهران، وزارت امور خارجه، مرکز چاپ و انتشارات، ۱۳۸۶، ص ۲۱

تشکیل گردیده و در اردوگاه هایی که به همین منظور تأسیس گردیده اسکان یافته و از کمک های بین المللی بهره مند گردیده اند.

پس از سقوط طالبان ، با کمک دولت افغانستان ، سازمان ملل و سایر مجامع بین المللی تلاش های زیادی برای بازگشت این دسته از آوارگان به روستاها و محل های سکونت اولیه شان صورت گرفته و عده قابل توجهی از آنان به مناطق خود بازگشته اند.

مهاجرت و آوارگی مردم افغانستان در سه دهه گذشته به دو شکل انجام شده است.

الف) مهاجرت و آوارگی در داخل کشور (به صورت فوق) ؛ ب) مهاجرت به خارج از افغانستان.

در این مدت مهاجرت به خارج از افغانستان به شکل فزاینده ای صورت گرفته است. قبل از کودتای هفت ثور سال ۱۹۷۸ عده ای از نیروهای فعال افغانستان برای کسب کار و در آمد راهی ایران ، پاکستان و برخی کشور های دیگر می شدند با کودتای هفت ثور سال ۱۹۷۸ و سپس تجاوز شوروی در سال ۱۹۷۹ عده کثیری از خانواده های افغانی راهی کشور های پاکستان ، ایران و ... شدند. بیشترین تعداد آوارگان در ایران و پاکستان اسکان یافتند به طوری که میزان آن به حدود ۶ میلیون نفر تخمین زده شده است.

جنگ های داخلی در افغانستان خلأ اقتصادی (و سمچن فرهنگی و سیاسی) بزرگی در آن کشور ایجاد کرد. این جنگ ها به اقتصاد افغانستان بعد سیاسی و نظامی داد و جم کثیری از جمعیت (گفته می شود تا یک سوم) را در داخل و خارج کشور آواره کرد یا در شرایط آوارگی قرار داد تحصیل کرده گان و نیروهای آموزش دیده بخش قابل توجهی از مهاجرین و آوارگان بودند که کشور را ترک گفتند.

اقتصاد و تولیدات داخلی به دلیل حدود سه دهه جنگ ، خروج نیروی کار ، خروج سرمایه ، مهاجرت نیرو های فنی و متخصص ، از بین رفتن تمرکز ، تضعیف دولت و کاهش حاکمیت مرکزی ، چاپ بی رویه پول ، از بین رفتن حمل و نقل و تجارت ، افزایش شدید تورم و بسیاری مشکلات دیگر بسیاری کاهش یافت و در مواردی به صفر رسید در نتیجه افغانستان به همه چیز محتاج شد و ناگزیر گردید بخش اعظم نیازمندی های مختلف خود را از خارج وارد نماید. حاکمیت گروه طالبان بر بخش عظیمی از خاک افغانستان و قطع ارتباطات آن با دنیای خارج ، اقتصاد افغانستان را بحرانی تر ساخت.^۲

عطف به دلایل فرهنگی، نژادی، زبانی، تاریخی، فرهنگی و مذهبی، جمهوری اسلامی ایران دارای بیشترین پتانسیل و ظرفیت های بالقوه و بالفعل در زمینه های مختلف می باشد. روابط دو کشور همواره سازنده و مثبت بوده اما به دلیل بروز بحران های داخلی در افغانستان از گستردگی کافی برخوردار نبوده است. البته عوامل دیگری نظیر رقابت های شرق و غرب برای منزوی کردن نقش ایران در امور منطقه به خصوص پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز مؤثر بوده است.^۳

با توجه به تابعیت، در هر کشور دو دسته از افراد را می توان یافت، اول دسته ای که معمولاً اکثریت قاطعی را تشکیل می دهند و تبعه آن مملکت هستند و وضع حقوقی آنها مشخص و معلوم است. اما دسته دوم کسانی هستند که عنوان بیگانه دارند، یعنی تابعیت کشور محل توقف را ندارند، اعم از این که اساساً تابعیت هیچ کشوری را نداشته باشند یا دارای تابعیتی غیر از مملکت محل توقف باشند.^۴

کثرت و پراکندگی جمعیت افغانه در استان کرمان به دلایل مختلف از جمله سهل الوصول بودن رسیدن مهاجرین از مرزهای به استان، شرایط جغرافیایی، ظرفیت بالای بخش کشاورزی، صنعت معدن در کرمان به عنوان بهشت معادن، بخش مسکن و علقه های فرهنگی مردم بومی استان باعث نفوذ افغانه در بطن جامعه استان کرمان بالاخص روستاها و بخش عمده آن در کشاورزی گردیده است.

شهرستان رفسنجان به عنوان یکی از شهرستان های در حال توسعه استان کرمان تعداد قابل توجهی از افغانه را در بخش های کشاورزی، ساختمان، خرید و فروش پسته، کوره های آه پزی و جمع آوری ضایعات فلزی و... مشغول به کار نموده که برابر آمار و برآوردهای دستگاه های ذیربط حدود ۴۰۰۰ نفر از اتباع افغان در شهرستان رفسنجان سکونت دارند. که حدود ۷۰۰۰ نفر از آنها در مهمان پذیر و بقیه در روستاها و حاشیه شهر سکنی گزیده اند طبق آمار اعلام شده از سوی فرمانداری رفسنجان در سرشماری سال ۱۳۸۹ تعداد ۱۶۰۰۰ هزار نفر تبعه مجاز افغانه و تعداد ۲۴۰۰۰ هزار نفر تبعه غیرمجاز در رفسنجان حضور دارند.

حضور افغانه با توجه به بررسی های میدانی جامع به عمل آمده در زمینه های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی و مهمتر از همه در زمینه ارتکاب جرائم نقش زیادی داشته اند که در این پژوهش به آن اجمالاً اشاره و تبعات آن بیان خواهد شد.

یکی از دلایل عمده ورود و سکونت افغانه به شهرستان رفسنجان پیشینه و سابقه اشتغال آنان به کشاورزی می باشد وجود باغات رفسنجان که بزرگترین مزارع کشاورزی پسته در جهان را شامل می شود و از سویی کم هزینه تر بودن بکارگیری نیروی انسانی افغانه در آن جاذبه هایی بوده که در این امر دخیل می باشد همزمان با اشتغال آنان در مزارع و اثرگذاری بر روی کارفرمایان و خرد کشاورزان در حال حاضر افغانه از اهالی تجارت پسته این نوع کارفرمایان گردیده اند از سویی عدم پرداخت هزینه های جانبی مانند پرداخت حق بیمه ، اجرت مناسب و اطاعت پذیری بیشتر افغانه از کارفرمایان باعث شده است که کارفرمایان ایرانی از این اتباع استفاده کنند و این افراد جایگزین نیروی کار ایرانی در مشاغل سخت شوند به نوعی اینکه وجود اتباع افغان در بازار کار و پذیرش بهتر آنان از سوی کارفرمایان نفع بیکاری در شهرستان رفسنجان سیر صعودی داشته و آمار جوانان جوای کار در شهرستان باتوجه به گزارش نماینده مردم رفسنجان در مجلس شورای اسلامی حدود ۳۰۰۰ نفر اعلام شده است. هرچند حضور کارگران و مهاجرین افغان در ایران ، همواره موجب نارضایتی طبقه کارگران ایرانی بوده و بارها آنها خواهان برخورد جدی دولت با معضل بکارگیری شده اند ، اما کارفرمایان و شرکت های خصوصی در شهرستان از حضور مهاجرین افغانی نهایت استفاده اقتصادی را به اند که اهم انگیزه های آنان عبارتند از :

- (۱) بکارگیری افغانه با صرف هزینه کمتر و بدون دغدغه های قانونی دیگر از جمله بیمه صورت می گیرد.
- (۲) اطاعت پذیری و حسب خواست کارفرمایان اقدام به فعالیت نموده و نظر به اینکه هزینه کمتری در زندگی خصوصی نسبت به ایرانیان دارند مانند تعهدات مسکن، ایاب و سهاب و... ترون به صرفه تر هستند.

از سویی اشتغال افغانه در مشاغل سخت و زیان آور سنگبری ، گاوداری ، نظارت خیابان ها و کلاً کارهای یدی بازار کار را از دست ایرانیان خارج نموده است.

از تبعات منفی بکارگیری اتباع افغان می توان اعتماد کارفرمایان ایرانی به افغانه و در دسترس بودن اطلاعات و امکانات را نام برد که بعضی مواقع باعث بروز خسارات جبران ناپذیر جانی و مالی برای کارفرمایان گردیده است. ارتکاب به سرقت، قتل و آدم ربایی از جمله تبعات آن است که حسب گزارش مراجع ذیربط حدود ۳۰٪ جرائم خشن از سوی اتباع افغان در استان کرمان صورت گرفته است.

از جمله تبعات دیگر حضور افغانه افزایش ازدواج مردان افغانی با زنان ایرانی بدون رعایت قوانین و تشریفات مربوط به آن که مشکلاتی چون بی تابعیتی فرزندان آنها را به وجود آورده است. در کنار این مسئله از آنجا که مطابق قانون ایران، زن ایرانی که با تبعه خارجی ازدواج کند در صورتیکه قانون کشور زوج تابعیت مرد خارجی را به زن ایرانی تحمیل کند، از تابعیت ایران خارج می شود، این موضوع سبب شده که بسیاری از زنان ایرانی ناگزیر

باشند علیرغم میل باطنیشان به افغانستان مهاجرت کنند تا در کنار همسرانشان که فاقد اجازه اقامت در ایران هستند، زندگی کنند.^۵

در زمینه ارتکاب جرائم از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ که موضوع پژوهش بوده افغانه در جرائم قتل، آدم ربایی، سرقت، پرداخت رشوه، قاچاق مواد مخدر، ورود غیرمجاز و کلاهبرداری نقش داشته اند که میزان و نوع آن به تفکیک در بخش دوم آورده شده است و در این پژوهش در بخش اول تحلیل نظری جرائم که سن، هویت و جنسیت بزهکاران را شامل می شود آورده شده و در فصل دوم نظریات جرمشناسی مورد بررسی قرار گرفته و در بخش دوم پژوهش ابتدا میزان جرائم و تحلیل آنها و سپس در مورد پیشگیری از جرائم مورد بررسی قرار گرفته است.

دغدغهی اصلی نگارنده در جهت بررسی این موضوع آن بوده است که در مرحلهی نخست وضعیت جرایم افغانه در شهر رفسنجان بر اساس یافته های علم جرمشناسی از طریق بررسی پرونده ها و تهیه پرسش نامه ها مورد تحلیل و بررسی واقع شود و در مرحلهی دوم تا حد امکان راه های پیشگیری از این دسته از وقوع جرایم پیشنهاد شود.

^۵علی صابری، «بررسی ابعاد حقوقی ازدواج زن ایرانی با تبعه خارجی»، (<http://www.iranbar/farop&۲.php>)، ۸۶/۱۱/۱۰، ص ۲